

ROZDIL 1. AKTUALNI PROBLEMI MISTECZYKOJ PEDAGOGIKI

Mirosław Kisiel

Muzyka i media w pracy nauczyciela – wychowawcy małego dziecka

DOI <https://doi.org/10.24195/artstudies.2024-1.1>

Mirosław Kisiel
dr hab., prof. UŚ
Instytut Pedagogiki
Uniwersytet Śląski w Katowicach, Polska
ORCID: 0000-0003-2002-0116

W pracy podjęto dyskurs ukazujący muzykę i media w pracy nauczyciela-wychowawcy małego dziecka. Doprecyzowano użytą na rzec przygotowanego artykułu terminologię. „Muzyka” jako pojęcie stanowi bezpośredni odnośnik do aktywności muzycznej, rozumianej jako spontaniczna chęć dziecka do uczestniczenia w zabawie przy muzyce i do muzyki. „Media” to nic innego jak sprzęt informatyczny i platformy komunikacyjne towarzyszące postępowi cyfryzacji, które przyczyniły się do metamorfozy środowiska społecznego i edukacyjnego. „Nauczyciel-wychowawca” jest osobą podejmującą pracę na rzec opieki i wychowania małego dziecka. Jednostki oczekującej przemyślanych oddziaływań wspierających jej całościowy rozwój, stymulacji polisensorycznej oraz bezpieczeństwa, uwagi i akceptacji w dialogu, a także budowania więzi i relacji. Pedagog małego dziecka w tym względzie często posługuje się „e-umiejętności”, w celu wzmocnienia swojej sprawczości. W tekście podkreślono szanse i zagrożenia wynikające z mediatyzacji przestrzeni społecznej, w tym edukacyjnej. Celem artykułu jest ukazanie, z perspektywy analizowanej literatury przedmiotu i prowadzonych badań, problematyki korzystania nauczycieli z mediów cyfrowych w procesie stymulowania aktywności muzycznej małego dziecka. Wskazanie szans i zagrożeń oraz ograniczeń wynikających z ich wprowadzania do procesu opieki, wychowania i edukacji, ujawniających się zwłaszcza z perspektywy nauczania zdalnego i tradycyjnego. Analiza została przygotowana na podstawie kwerendy literatury, relacji z wywiadów oraz przemyśleń i doświadczeń autora. Wyniki eksploracji ukazały dużą mobilność badanych w poszukiwaniu z użyciem mediów cyfrowych materiału metodycznego i muzycznego w osnowie użytecznych zabaw i muzycznych form aktywności dziecka. Wskazały również ważność bezpośredniego oddziaływania muzycznego, prowadzonego w dialogu dorosły-dziecko, w procesie edukacji i wychowania realizowanym na propedeutycznym etapie. Rekomendacją pracy stało się podkreślenie strategii powolnego i ostrożnego wprowadzania mediów do edukacji muzycznej małego dziecka, nie zaniebując radosnego muzykowania. Istotność prowadzonego w dialogu bezpośredniego oddziaływania muzycznego budzi radość i zaciekawienie wychowanka propedeutycznymi formami muzykowania.

Słowa kluczowe: muzyka, media, nauczyciel-wychowawca, praca, małe dziecko.

Wprowadzenie. W przestrzeni zdominowanej przez multimedia obcowanie ze sztuką stwarza nowe możliwości, modelując pracę dydaktyczno-wychowawczą. Użyte w praktyce „e-informacje” stają się środkiem wspierającym podejmowane przez nauczyciela-wychowawcę działania na rzec stymulowania aktywności dziecka. Środowisko pedagogów coraz częściej podejmuje debatę na temat korzystania z mediów cyfrowych w procesie edukacyjnym. Głównie chodzi o ich oddziaływanie na najmłodszych, dla których bezpośredni kontakt z dorosłym i rówieśnikami jest bezcenny.

Małe dzieci zazwyczaj pozostają pod opieką swoich rodziców, niektóre z nich uczęszczają również do żłobka. Opiekunowie dzieci dwuipółletnich, które wykazują znaczą samodzielną i sprawność komunikacyjną oraz panują nad swoimi potrzebami fizjologicznymi, aplikują o przyjęcie swoich pociech do najmłodszej grupy przedszkolnej (Krauze-Sikorska, 2016, s. 38). Małym dzieckiem często nazywamy również wychowanków przedszkola, chociaż ich wiek rozwojowy psychologowie desygnują jako średnie dzieciństwo (Kielar-Turska, 2000, s. 121). Bez względu

jednak na miejsce pobytu, rodzaj sprawowanej opieki oraz przestrzeń opiekuńczo-wychowawczą i edukacyjną, dziecko potrzebuje zróżnicowanych bodźców i sposobów stymulacji w harmonijnym procesie rozwoju. Pierwszymi jego edukatorami są rodzice, a kolejnymi: wychowawczyni żłobka i nauczycielka przedszkola. Bez względu na miejsce przebywania, dziecko podążając za swoim mentorem, ma szansę nabywania nowych umiejętności, poszerzając wiedzę, ubogacając swoją osobowość każdego dnia – ucząc się jakby „przy okazji”, najczęściej naśladowując (Aguilar et al., 2011).

Od najmłodszych lat dziecko przejawia zainteresowanie brzmieniem dźwięków. W sposób indywidualny poszukuje w najbliższym otoczeniu możliwości ich wytwarzania i poznawania. Obecność we wczesnym okresie dzieciństwa licznych i odmiennych doświadczeń, można uznać za najlepszy prognostyk dynamicznego wzrostu muzycznego w obszarze wrażliwości słuchowej, skojarzeń, świadomości i pamięci rozwijającej się jednostki (Czelakowska, 2007, s. 85).

Ze względu na silną mediatyzację życia społecznego, pojawia się dbałość o zachowanie na każ-

dym etapie wychowania, tradycyjnego oddziaływania muzycznego, bez nadmiernej ingerencji mediów w proces budowania wrażliwej i poszukującej zaciekania małej osoby.

Przegląd literatury. Współczesne dynamiczne zmiany techniczne i towarzyszący im postęp cyfryzacji spowodowały metamorfozę środowiska i przestrzeni edukacyjnej, gdzie stosowanie radia, magnetofonu czy telewizora już nie wystarcza. W placówkach oświatowych pojawił się komputer, rzutnik i tablica multimedialna, monitor interaktywny oraz stały dostęp do sieci internetowej (Wi-Fi). Zadaniem dzisiejszego nauczyciela-wychowawcy, staje się nie tylko przekazywanie wiedzy i inicjowanie heterogenicznej aktywności, ale również porządkowanie informacji zdobytych z różnych źródeł oraz umiejętność korzystania z nich w procesie nauczania i uczenia się (Nowicka, Walas, 2018, s. 151). Mediacja i informatyzacja życia społecznego przebiegają tak gwałtownie i wielokierunkowo, że docierają do coraz młodszego pokolenia, w tym małych dzieci. Jadwiga Izdebska (2001, s. 78) odnotowuje zjawisko „elektronicznej niani”, w którym opiekę i animację zabawową dziecka przejmuje telewizor, tablet, smartfon, komputer lub konsola. Dzieje się to za przyzwoleniem lub/i z inicjatywy dorosłych, co wydaje się nader niepokojące. Bardziej dynamicznie rozwijają się kontakty dzieci przedszkolnych z mediami. Różnorodność i wielość środków elektronicznego komunikowania się tworzy coraz bardziej atrakcyjny obszar działalności całej rodziny, który podejmowany jest w czasie wolnym. Przyspieszony rozwój technologiczny przyczynił się do powstania nowych kanałów informacji, używanych dzięki dostępności mobilnych urządzeń cyfrowych. Małe dziecko chociaż w większości powszechnie samo nie korzysta z tego typu udogodnień, to pozostaje biernym uczestnikiem aktywnych medialnie dorosłych i starszego rodzeństwa. Marshall McLuhan (2004, s. 250) wskazuje, że współczesny człowiek nie do końca zdaje sobie sprawę, w jakim stopniu jest zanurzony w świecie mediów, gdyż jest on dla niego integralnym składnikiem życia codziennego.

Zjawisko związane z dynamiczną ewolucją środków komunikacji określone zostało jako „mediatyzacja”, która w myśl koncepcji Windfielda Schultza (2004, s. 88) stanowi jedną z wielu definicji tego terminu. Mediatyzacja jest procesem, podczas którego mass media pośredniczą w poznawaniu świata oraz mają wpływ na jego postrzeganie. Walery Pisarek (2006, s. 118) precyzując ten termin wskazał, że w omawianym przebiegu uwzględniona została internalizacja wartości i sposobu zachowania, które postrzegane w wymiarze jednostkowym i społecznym obejmują różne płaszczyzny życia np. oświatę, rodzinę czy formy spędzania czasu wolnego. Polska edukacja na przestrzeni ostatniej dekady, za sprawą nauczania zdalnego, odnotowała wyraźną zmianę w zakresie mediatyzacji. W tym trudnym okresie nauczyciel-wy-

chowawca edukacji elementarnej częściej i sprawniej zaczął posługiwać się elektronicznymi materiałami dydaktycznymi, uczestniczyć w znacznej liczbie szkoleń prowadzonych on-line, tworzyć własne kolekcje dźwiękowe, wizualne i tematyczne, poszukiwać rejestracji filmowych zabaw i ćwiczeń oraz upubliczniać swoje pomysły. Te ostatnie pojawiły się w *Social mediach* jako fotoreportaże relacjonujące podejmowane z dziećmi działania dydaktyczno-wychowawcze (Kisiel: 2022b, s. 240). Jak udało się ustalić w badaniach, w początkowym okresie lockdownu związanego z obostrzeniami pandemii SARS-CoV 2, pedagodzy z dużą obawą podchodzili do pracy zdalnej. Wychowawcy w trudzie, na dostępnym, słabej jakości sprzęcie, przygotowywali dla rodziców i dzieci przebywających w domowej izolacji materiał wizyjny. Niektórzy z użyciem kamerki internetowej realizowali spotkania „na żywo”, transmitując cykl zajęć własnych lub tworzyli ich zapis do wielokrotnego odtwarzania. Zachęcali tym samym opiekunów do aktywizacji swoich dzieci w wybranym obszarze edukacyjnym. Podejmowane w tym zakresie próby z czasem stawały się dopracowanymi relacjami i ku zaskoczeniu samych pedagogów, wygodną formą pracy z domu. Sytuacja mediamorfozy spowodowała wyodrębnienie się w pracy pedagogów nowego zjawiska nazwanego „e-umiejętnościami”. Ujawniła się potrzeba wypracowania kompetencji analityczno-twórczych niezbędnych w posługiwaniu się nowymi środkami przekazu oraz sprawnością pozwalającą szybko odnaleźć potrzebne informacje, ocenić ich jakość, wiarygodność źródła, by następnie adaptować je i przedstawić dziecku oraz rodzicom w atrakcyjnej postaci. W okresie po pandemii, w czasie tradycyjnych kontaktów edukacyjnych, pojawił się nowy problem, łączenia nabytych kompetencji informatycznych z rzeczywistością i potrzebami małego dziecka do uczenia się poprzez bezpośrednie działanie, doświadczanie i przeżywanie oraz odkrywania radości z przebywania w grupie.

Proces mediatyzacji dotknął również obszaru dziecięcej aktywności muzycznej i organizowanego przez nauczyciela-wychowawcy muzykowania. W tym wymiarze można dostrzec podobne mechanizmy, aczkolwiek koncentrowały się one na nieco innych działaniach (zabawie i ruchu z muzyką, śpiewie i rytmicznej mowie, aktywnego słuchanie muzyki czy gry na instrumentach muzycznych), realizowanych w osnowie ekspresji odtwórczej i twórczej (Kisiel, 2022a, s. 99). Multimedia dla znacznej grupy nauczycieli-wychowawców stały się źródłem wielowymiarowej inspiracji metodycznej i zasobnikiem wartościowego materiału dźwiękowego oraz istotnym wsparciem w organizowaniu muzycznej przestrzeni estetycznej. Dla dziecka, przy dobrej organizacji i przemyślanej strategii, będą miejscem radosnej zabawy przy muzyce, nabywania kompetencji medialnych, a także kojarzenia kontaktów medialnych z aktywnością własną.

Analiza zaprezentowanej literatury przedmiotu tworzy inspirację do podjęcia eksploracji, w celu zebrania informacji od badanych nauczycieli wychowawców na temat kierunkowości korzystania z mediów cyfrowych i portali internetowych w procesie stymulowania aktywności muzycznej małego dziecka. Interesującym wyda się także wskazanie szans i zagrożeń oraz ograniczeń wynikających z ich wprowadzania do procesu opieki, wychowania i edukacji. Spojrzenie na podmiot i przedmiot badań będzie pełniejsze gdy dokonane zostanie ono z perspektywy nauczania zdalnego i tradycyjnego, z uwzględnieniem czynności koncepcyjnych i aplikacyjnych.

Celem artykułu jest ukazanie, z perspektywy analizowanej literatury przedmiotu i prowadzonych badań, problematyki korzystania nauczycieli z mediów cyfrowych w procesie stymulowania aktywności muzycznej małego dziecka.

Metodologia badań. Prowadząc w roku szkolnym 2021–2022 badania opisowe o charakterze diagnostyczno-rozpoznawczym, podjęto trud przyjrzenia się pracy nauczyciela-wychowawcy małego dziecka z perspektywy dynamicznie zmieniającego się zjawiska mediatyzacji przestrzeni edukacyjnej. Celem eksploracji stało się zgromadzenie opinii respondentów dotyczących korzystania badanych z mediów cyfrowych i portali internetowych w procesie stymulowania aktywności muzycznej małego dziecka, a także wskazanie szans i zagrożeń oraz ograniczeń wynikających z ich wprowadzania do procesu opieki, wychowania i edukacji. Spojrzenie na podmiot i przedmiot badań z perspektywy nauczania zdalnego i tradycyjnego oraz czynności koncepcyjnych i aplikacyjnych (Katarzyńczuk-Mania *et al.*, 2018, s. 89, 99). Respondentkami były, pochodzące z terenu Górnego Śląska, wychowawczynie żłobka (13 osób) i nauczycielki przedszkola (14 osoby), których staż pracy mieścił się w przedziale od 5 do 25 lat¹. Kobiety legitymowały się wykształceniem wyższym zawodowym i magisterskim, zgodnym z wykonywaną specjalnością. W związku z podjętą procedurą badawczą dokonano analizy danych pozyskanych z kwerendowanej literatury, przeprowadzonych wywiadów oraz doświadczeń i przemyśleń własnych autora.

Mediatyzacja pracy nauczyciela małego dziecka w edukacji muzycznej. Z przeprowadzonej analizy literatury przedmiotu, powołując się na wypowiedzi różnych autorów ustalono, że stymulowana aktywność dziecka w osnowie propedeutycznej działalności muzycznej stanowi istotę wszechstronnego jego rozwoju. Anna A. Gałuska (2012, s. 27), Beata Bonna (2007) oraz Marta Radwańska i Olga Wysłowska (2016, s. 205), podkreśliły konieczność podtrzymywania bezpośredniego kontaktu małego dziecka z muzykującą nauczycielką i wychowawczynią, które

w różnych sytuacjach dydaktyczno-wychowawczych animują aktywność własną dziecka, budząc u niego zaniepokojenie muzyką. W przytoczanych wypowiedziach uwypuklona została wartość oddziaływań muzyczno-dźwiękowych i taneczno-ruchowych użytecznych w procesie modelowania rozwoju dziecka.

Podczas kwerendowania, w publikacjach odnotowano również wypowiedzi i relacje, które wskazały potrzebę spojrzenia na proces wzrastania małego dziecka z perspektywy ich dostępności do szeroko rozumianych mediów cyfrowych. Agnieszka Bąk (2015, s. 73) i Ewa Nowicka (2017, s. 37) opisały zdominowaną medialnie domową przestrzeń wychowania najmłodszych, w której są oni konsumentem różnych e-informacji, podejmując nie rzadko integrację z cyfrowymi przekaznikami. Prowadzone w tym względzie badania informują, że dorośli sporadycznie, stosują formy instruktywne (rozmowę, wyjaśnienie, dobry przykład), które przygotowałyby dziecko do świadomego i krytycznego korzystania z mediów. Opiekunowie rodzinni w większości bazują na restrykcyjnych formach kontroli (zakaz, dozór, limit czasowy), chcąc ochronić najmłodszych przed niepożądanymi treściami lub negatywnymi skutkami zbyt intensywnego korzystania z urządzeń elektronicznych. Doświadczenie pedagogiczne podpowiada, że dorosły opiekun powinien podjąć próbę wytłumaczenia takiego ograniczenia, co skutkować będzie zmniejszeniem odczuć dziecięcego gniewu i złości. Warta podjęcia jest także wstępna edukacja medialna, która przygotowuje małe dziecko w praktyce do bezpiecznego i odpowiedzialnego korzystania z urządzeń mobilnych.

Wychowawcy-opiekunowie, aby wzbogacać swój warsztat pedagogiczny i prawidłowo korzystać z nowych mediów elektronicznych i technologii informacyjno-komunikacyjnych oraz przeciwdziałać potencjalnym zagrożeniom, winni legitymować się kompetencjami medialnymi. Stanisław Juszczyk (2007, s. 28–29), dokonując pewnych uogólnień, wskazał na następujące umiejętności:

- korzystania z mediów i nowych technologii w sposób prawidłowy i celowy w samokształceniu i samodoskonaleniu;
- docierania do wartościowych informacji, dekodowania ich i interpretacji, selekcji, gromadzenia i przetwarzania;
- wykorzystania z nowych form komunikowania się – pośredniego, czyli korzystania z sieci oraz bezpośredniego w trakcie pracy w zespole.

Prowadząc rozmowy z wybranymi przedstawicielkami kadry pedagogicznej przedszkola i żłobka uzyskano informacje potwierdzające dynamizację działań badanych w aspekcie korzystania poprzez media cyfrowe z edukacyjnych platform informatycznych. Wszystko to w celu doskonalenia własnych umiejętności muzycznych. Inicjowane formy doskonalące realizowane były często w zakresie: rytmiki, muzykoterapii, zastosowania instrumentu akompaniują-

¹ Badania o charakterze jakościowym przeprowadzono z grupą pedagogów korzystając z dyspozycji do przeprowadzenia wywiadu swobodnego.

cego, nauki prostych piosenek i przybierały postać e-tutoringu: kursów, play-list, mini-koncertów, tudzież krótkimi filmów – będących relacjami muzycznych zdarzeń. Prezentowane pomysły muzycznej aktywności ujawniły dwojaki swój charakter. Z jednej strony odnosiły się do obserwacji i analizy przygotowanych zdarzeń dydaktycznych, z drugiej były obrazami przeznaczonymi do bezpośredniej realizacji i wykonania z podopiecznymi (np. rytmika w żłobku, muzykoterapia, zajęcia umuzykalniające). Istotną czynnością, z punktu widzenia badanych, była umiejętność adaptacji propozycji medialnych do możliwości wykonawczych dzieci oraz sprawności organizacyjnej prowadzącego. W przypadku filmów z ukierunkowaną na dziecko aktywnością (np. zajęcia umuzykalniające „Gordonki”) nauczycielka i wychowawczynie otrzymały sposobność doskonalenia swoich umiejętności animacyjnych w zakresie śpiewu, gry na prostych instrumentach perkusyjnych, ruchu, gestu i mimiki, użycia kolorowych rekwizytów (chusteczek tiulowych, chusty animacyjnej, szarf, kubeczków, tub, banki mydlanych itp.) oraz skupienia uwagi dziecka na muzyce (Gordon, 1997). Przystwojenie materiału muzycznego i animacyjnego pozwolił dorosłemu na właściwą realizację muzycznych zdarzeń z właściwą dbałością o bezpośredni kontakt z wychowankiem.

Jak wskazują respondentki, rodzice małych dzieci z niechęcią podchodzą do zbytniego eksponowania mediów na zajęciach w żłobku i przedszkolu. Personel pedagogiczny z dużą ostrożnością korzysta z mass- i multimediów typu: telewizja, interaktywny rzutnik, komputer, tablet czy smartfon. W przestrzeni edukacyjnej prezentacja bajek odbywała się sporadycznie i tylko w wyznaczonych godzinach, np. w czasie oczekiwania dzieci przed pójściem do domu lub podczas intencjonalnych spotkań. W takim przypadku warto byłoby wzmocnić rzeczony przekaz stosowną rozmową z dziećmi. Dotyczyć będzie ona przekazu medialnego, tak aby dziecko wiedziało co ogląda i rozumiało treść zawartą w filmie, bajce czy programie telewizyjnym. Fabuła i filmowi bohaterowie stanowić mogą z powodzeniem podstawę inicjowanych zabaw uwypuklających ważne z punktu wychowania dziecka form zachowania i budowania relacji. Proponowane dzieciom do aktywnego odbioru przekazy muzyczne („MeloKoncert”, „BabyOpera”, „EcoMuzyka”, „LogoZabawy” czy „MałeWygibasy”) realizowane były w obecności prowadzącego zajęcia. Istotą tego typu spotkania było wzmocnienie przekazu wizualnego aktywnym przykładem pedagoga. Uczestnictwo dziecka, które doświadcza (widzi, słyszy, odczuwa, naśladuje) w tego typu wydarzeniu, wzmacnia koncentrację uwagi, rozwija wyobraźnię, zachęca do współuczestniczenia, a później może i samodzielnych kreacji.

Badani pedagodzy w rozmowie przyznali, że animując zabawę muzyczno-ruchową, ucząc piosenki, moderując grę na prostych instrumentach, wyciszając

dzieci często korzystają z gotowych rejestracji dźwiękowych. Prezentowana za pośrednictwem odtwarzacza CD, komputera lub/i smartfonu muzyka wspiera wychowawcę w realizacji artystycznych zamierzeń. U dzieci wzbudza to zaciekawienie i niecierpliwość, zwłaszcza u tych, dla których w środowisku rodzinnym urządzenie te pełniły rolę „organizatora czasu”. Z czasem, przy sprzyjającej atmosferze wyjaśniającej, tworzy się u dziecka obraz celowego korzystania z tego typu mediów. Podobne doświadczenia dostarczają rejestracje taneczne lub interaktywne gry muzyczno-ruchowe, gdzie dziecko naśladuje ruch względem proponowanych animacji. I w tym przypadku obecność i aktywność wychowawcy oraz personelu pomocniczego stwarza korzystne warunki nie tylko dla samej aktywności muzyczno-ruchowej, ale również właściwego korzystania z tej formy przekazu. W przypadku nauki piosenki, bezpośredni kontakt z prowadzącym jest bezcenny, aczkolwiek odstępstwo od reguły i włączenie do tego procesu mediów może również przynieść wymierne rezultaty.

Ważnym obszarem aktywności artystycznej żłobka i przedszkola są uroczystości i imprezy okazjonalne, podczas których wychowawczynie i dzieci prezentują wypracowane miniatury wokalne, taneczne i instrumentalne. Tworzony przy tej okazji reportaż w postaci zdjęć i filmów upowszechniany był za pomocą Social mediów (Facebooka, YouTube’a, TikToka, Twittera). Działanie dokumentująco-popularyzujące aktywność artystyczną grupy wymaga nie tylko zamysłu estetycznego, ale również dużego taktu w upublicznianiu wizerunku dzieci i osób dorosłych ze świadomością istnienia różnych zagrożeń w sieci.

Respondentki w wywiadach podkreśliły także wagę współpracy z rodzicami, licząc na wsparcie z ich strony we właściwym i umiarkowanym kontakcie małego dziecka z mediami cyfrowymi. Ważnym aspektem rozmów stało się nowe zjawisko *sharentingu*, określane jako nadmierne lansowanie przez rodziców wizerunku małych dzieci w serwisie internetowym.

Umiejętności wychowawców i opiekunów w zakresie korzystania z mediów cyfrowych i technologii informacyjnej wydaje się być coraz większe. Badani przyznają, że okres lockdownu i konieczność prowadzenia edukacji zdalnej były dla nich „niezłą szkołą”, a przygotowanie i realizacja zajęć on-line „dobrą praktyką” w posługiwaniu się dostępną technologią informatyczną. Jednakże nadmierne uczestnictwo mediów w wychowaniu muzycznym małych dzieci jest nie do końca korzystne, utrwała bowiem bierną konsumpcję wizualną, tworząc zagrożenie dla kreatywnej aktywności twórczej.

Zakończenie. Wrażliwi i zaangażowani w rozwój małego dziecka wychowawcy kwerendują różne źródła w celu pozyskania cennych wskazówek metodyczno-artystycznych. Coraz częściej korzystają z zasobów internetowych, poszukując przykładów zabaw

do muzyki i przy muzyce, użytecznych piosenek dziecięcych, rymowanek i zagadek dźwiękowych, podkładów muzycznych i kolekcji utworów muzyki artystycznej czy muzycznych programów interakcyjnych. Wszystko z intencją o dbałość wszechstronnego i harmonijnego rozwoju najmłodszych. Wprowadzenie zaawansowanych cyfrowo mediów niewątpliwie stwarza szansę dla całego procesu wychowania muzycznego. Zaprezentowane wyniki przeprowadzonej analizy literatury, opinii z wywiadów oraz przemyśleń autora, pozwoliły na wypracowanie obrazu realizowanych w przestrzeni umuzykalnienia najmłodszych zamierzeń edukacyjnych. Ustalono, że małe dziecko wykazuje znaczną aktywność muzyczną w towarzystwie muzykującej osoby dorosłej. Media cyfrowe pozwalają pedagogowi gromadzić wartościowe przykłady rozwiązań metodycznych oraz tworzyć kolekcje wartościowych utworów muzycznych, tudzież dokumentację osiągnięć dydaktyczno-wychowawczych. Zwrócono przy tym uwagę na model przygotowania pedagoga do pracy z zaawansowanymi cyfrowo mediami. W rekomendacji znalazły się wytyczne strategii powolnego i ostrożnego wprowadzania mediów cyfrowych do edukacji małego dziecka. Podkreślono również istotność, prowadzonego w dialogu dorosłego dziecka, bezpośredniego oddziaływania muzycznego, które budzi radość i zaciekawienie wychowanka propedeutycznymi formami muzykowania.

BIBLIOGRAFIA

- Aquilar, M., et al. (2011). *Wielki podręcznik dla nauczycieli żłobków i przedszkoli: zagadnienia teoretyczne, zabawy, pomysły, scenariusze. Od narodzin do wieku szkolnego*. Przekł. A. Polesek, K. Zachariasz, Kielce: Jedność.
- Bąk, A. (2015). Jak małe dzieci korzystają z urządzeń mobilnych? Raport na podstawie danych zebranych od rodziców. *Dziecko krzywdzone. Teoria, badania, praktyka*, 14 (3), 55–82.
- Bonna, B. (2005). *Rodzina i przedszkole w kształtowaniu umiejętności muzycznych dzieci: zastosowanie koncepcji Edwina E. Gordona*. Bydgoszcz: Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego.
- Czelakowska, D. (2007). *Inteligencja i zdolności twórcze dzieci w początkowym okresie edukacji. Rozpoznawanie i kształcenie*. Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”.
- Głuska, A.A. (2012). Rozwój zmysłu słuchu i muzycznej wrażliwości od okresu prenatalnego do wieku przedszkolnego. W: E. Czeniawska (red.), *Muzyka i my. O różnych przejawach wpływu muzyki na człowieka* (s. 27–40). Warszawa: Difin.
- Gordon, E.E. (1997). *Umuzykalnienie niemowląt i małych dzieci*. Tłum. E. Kuchtowa, A. Zielińska, Kraków: Zamiast Korepetycji.
- Izdebska, J. (2001). *Rodzina. Dziecko. Telewizja. Szanse wychowawcze i zagrożenia telewizji*. Białystok: Trans Humana.
- Juszczak, S. (2007). Cele i zadania technologii informacyjnej i edukacji medialnej. W: B. Siemieniecki (red.), *Pedagogika medialna. Podręcznik akademicki*, t. 2 (s. 28–29). Warszawa: PWN.
- Kataryńczuk-Mania, L., Kołodziejki, M., Kisiel, M. (2018). *Orientacje w metodologii badań edukacyjno-muzycznych*. Zielona Góra: Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu Zielonogórskiego.
- Kielar-Turska, M. (2000). Średnie dzieciństwo. Wiek przedszkolny. W: B. Harwas-Napierała, J. Trempała (red.), *Psychologia rozwoju człowieka. Charakterystyka okresów życia człowieka* (s. 83–129). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Kisiel, M. (2022a). Aktywność muzyczna młodzieży akademickiej w przestrzeni zdalnego nauczania: eksploracyjno-aplikacyjna optyka kształcenia nauczycieli wczesnej edukacji. W: E. Pasternak-Kobyłecka, M. Kabat (red.), *Nauczyciel. Czas, przestrzeń, szkoła i otoczenie i jego (nie)znany wymiar* (s. 99–119). Toruń: Adam Marszałek.
- Kisiel, M. (2022b). Muzyczne zmagania nauczycieli wczesnej edukacji w przestrzeni zdalnego nauczania: z doświadczeń śląskich nauczycieli nauczania początkowego. W: E. Kochanowska, R. Majzner (red.), *Wybrane współczesne problemy edukacji ogólnokształcącej i artystycznej: w stronę kompetencji kluczowych* (s. 240–256). Toruń: Adam Marszałek.
- Krauze-Sikorska, H. (2016). Determinanty fizycznego i psychospołecznego rozwoju małego dziecka. W: H. Krauze-Sikorska, K. Kuszak, G. Rura, K. Sadowska (red.), *Dziecko do lat trzech w systemie opieki i edukacji. Źródła wsparcia i zagrożenia* (s. 15–43). Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM.
- McLuhan, M. (2004). *Zrozumieć media. Przedłużenia człowieka*. Przeł. N. Szczucka, Warszawa: Wydawnictwo Naukowo-Techniczne.
- Nowicka, E. (2017). Warunki prawidłowego wychowania medialnego w rodzinie. *Wychowanie w Rodzinie*, XVI (2), 35–44. doi: 10.23734/wvr20172.035.044.
- Nowicka, E., Walas, B. (2018). Edukacja medialna dzieci w wieku przedszkolnym. *Edukacja – Technika – Informatyka*, 6 (26), 151–156. doi: 10.15584/eti.2018.4.20.
- Pisarek, W. (2006). *Słownik terminologii medialnej*. Kraków: Universitas.
- Radwańska, M., Wysłowska, O. (2016). Muzyka w żłobku – refleksje nad praktyką. *Problemy Wczesnej Edukacji*, 2 (33), 204–209.
- Sadowska, K. (2016). Żłobek jako miejsce fundamentalnej edukacji muzycznej małego dziecka. *Edukacja Elementarna w Teorii i Praktyce*, 11, 3 (41), 239–254.
- Schultz, W. (2004). Reconstructing Mediatization as an Analytical Concept. *European Journal of Communication*, 19, 87–101.

Music and Media in the Work of a Teacher-Educator of a Small Child

Mirosław Kisiel

PhD

Associate Professor

Institute of Pedagogy

University of Silesian in Katowice, Poland

ORCID: 0000-0003-2002-0116

The discourse was undertaken in the work, showing music and media in the work of a child educator and babysitter. The terminology used in the prepared article has been clarified. «Music» as a concept is a direct reference to musical activity, understood as the child's spontaneous willingness to participate in fun with music and music. «Media» is nothing else than IT equipment and communication platforms accompanying the progress of digitalization, which have contributed to the metamorphosis of the social and educational environment. A «teacher-educator» is a person who undertakes work to care for and raise a small child. An individual who expects thoughtful interactions supporting their overall development, polysensory stimulation and safety, attention and acceptance in dialogue, as well as building bonds and relationships. In this regard, early childhood educators often use «e-skills» to strengthen their agency. The text emphasizes the opportunities and threats resulting from the mediatization of education and initiated musical expression. The aim of the article is to show, from the perspective of the analyzed literature and conducted research, the issue of teachers' use of digital media in the process of stimulating the musical activity of young children. Indication of opportunities, threats and limitations resulting from their introduction into the process of care, upbringing and education, especially from the perspective of distance and traditional teaching. The analysis was prepared on the basis of a literature query, interview reports as well as the author's thoughts and experiences. The results of the exploration showed the high mobility of the respondents in search of the methodological and musical material based on useful games and forms of children's activity. They also indicated the importance of direct musical influence, carried out in the adult-child dialogue, in the process of upbringing, care and education conducted at the propaedeutic stage of upbringing. The recommendation of the work was to emphasize the strategy of slowly and carefully introducing the media to the child's music education. The importance of direct musical influence in dialogue arouses the student's joy and interest in propaedeutic forms of music-making.

Key words: music, media, teacher-educator, work, small child.